

Károly: Pedagógiai Encyklopaediáját (1884), Kőrösi Henrik és Szabó László által szerkesztett: Az elemi népoktatás enciklopédiája (1911) – című kevésbé jelentős műveket leszámítva.)

⁴ Pedagógiai Lexikon Főszerk.: Nagy Sándor Bp. 1976–79. I–IV. köt.

DR. DOMBI ALICE

Juhász Gyula Tanárképző Főiskola

Szeged

Dr. Oláh János: Mester János élete és munkássága

A XX. század jelesei sorozat első köteteként jelentette meg az APC Stúdió Oláh János: Mester János életművét bemutató monográfiáját.

A szerző Mester János professzor életútját követve nyomon, munkásságának pedagógiai, pszichológiai, filozófiai elemeit tárja fel, megismertetve az olvasóval egy sokoldalú, páratlan műveltségű tudós tanárt. A monográfia bemutatja Mester János diákezeit, azokat a hatásokat, amelyek a középiskolában, majd papnövendékként érték. Bölcsészdiplomát szerzett és elvégezte a hittudományi egyetemet is. Mind a két területet művelte, doktori címet is szerzett. Életének jelentős szakasza volt – a szerző szerint – amelyet az Erzsébet Nőiskola, majd Szegeden a Polgári Iskolai Tanárképző Intézet tanáráként töltött. 1930-ban nyilvános rendkívüli tanár lett a szegedi egyetemen. Tanított filozófiát, pedagógiát. Részt vett az egyetem vezetésében, dékáni, prodekáni tisztségeket töltött be.

Kivette részét a tudományos életből is, tagja volt a Magyar Filozófiai Társaságnak, a Magyar Pszichológiai Társaságnak, a Magyar Pedagógiai Társaságnak. A Gyakorlati Lélektani- és Gyermeztudományi Társaság igazgatósági tagjaként működött. A Budapesten létrehozott Lélektani Laboratóriumban Nagy László munkatársaként az elméleti lélektant művelte. A tanítás-tanulás pszichológiai jelenségeivel, az akarat és jellemzőivel foglalkozott. Kutatásainak eredményeit a pedagógiai gyakorlat is hasznosíthatta.

Papi pályája is magasra ivelt: 1938-ban pápai prelátus lett, magas egyházi hivatalokat viselt.

Több nyelven beszélt és olvasott. Nagy hatást gyakorolt tanítványaira, akiknek mintát adott tudásával, műveltségével, emberi társával, modern pedagógiai elveivel.

A monográfia szerzője Mester János munkásságából azokat a területeket elemzi részletesebben, amelyek a pedagógust mutatják be. A logikusan megszerkesztett mű józan tárgyilagossággal, elfogulatlanul, ugyanakkor empátiával mutatja be a reformpedagógia híveként ismert, tanítványaira, kortársaira nagy hatást gyakorló embert. Oláh János az olvasó számára élet- és emberközeli hozza a tudós tanárt, képet ad tudományos és kulturális tevékenységéről, fejlődéséről, bemutatja vívódó alkatát.

A könyvet pedagógusok, tanárjelöltek számára ajánljuk, de hasznos olvasmány lehet mindazoknak, akiket érdekel a neveléstörténet, vallástörténet és a filozófia.

A szép kivitelű kötet az APC Stúdió kiadványa, Gyula, 1998.

DR. DOMONKOS JÁNOS

Fővárosi Iskolászatórium

Budapest

A Galyatetői nagyszálló megnyitásának 60. évfordulójára

(KODÁLY-EMLÉKEK)

A szállodatörténetet patinás Kodály – emlékek fémjelzik: emberi és zenei nagysága példaértékű a magyarság számára. Illyés Gyula írja: „Igazi tanítása a nevelők számára az, hogy bármily területén működünk az életnek, ha ott olyan erővel, olyan egyenes jellemmel végezzük munkánkat, amire ő adott példát, akkor az ő nyomdokain részesei lehetünk egy egész nemzet nevelésének, irányításának.”

Amit vállalt: Magyarország újjáteremtése zenében. Nemzedékek tudatát formálta újjá. Hitet, bizalmat és távlatot adott, életcélt és meggyőződést. Tanítványa volt a valamennyi magyar költő, művész és zenész, minden alkotó szellem: egész Magyarország.

Galyatető (965 m) a Mátra kedvelt magaslati gyógyüdülőhelye. A pormentes, tiszta levegő, a sok nap-sütés különösen a légzőszervi és asztmatikus panaszok csökkentésére előnyös. Fejlődése a múlt századvégén kezdődött. A Mátra Egylet ekkor építette első menedékházát, amely az első világháború alatt elpusztult, és a helyébe 1921–24-ben épített pedig a második világháborúnak esett áldozatul.

Kodály Zoltán (1882–1967) szerette a hegyvidéket, nemcsak a Mátra szépsége, hanem a fellelhető gazdag népzenei és kulturális emlékei is vonzották. Az 1964-ben Molnár Antalhoz írt levelében a legrégebbi gyalgai emlékeit idézi: „Tátra, Fátra híján a Mátra maradt... Jó itt, de szívesen elcsérlném azzal a lyukas fakunyhóval, amelyben meghaltam jó 60 éve, mikor először jártam itt. Egyetlen épület volt itt messze tájon.”

A magyar nemzet önmagát tiszteli, amikor halhatatlan fia emlékét felidézi. Galyatetőn eljár az ugyan-csak természetből épült kis hegyi kápolnába (ma már Kodály-kápolna, mely az ország legmagasabban fekvő egyházi intézményre. Színes üvegablakai Hegyi Szent Bernát (Magyarországi Kárpát Egyesület), Szent Hubertus, a vadászok védőszentje. (Kodály Zoltánné emlékére Sztehló Lili) és az Árpád-házi magyar szentek Szent István, Szt. László, Szt. Imre, Szent Erzsébet, Szent Margit alakjait ábrázolják. A hátsó falakon, márványtáblákra vésve a Boldogasszony Anyánk (1714) himnikus sorai olvashatók. Emléktábla rögzíti: – Galyatetőn pihenve Kodály Zoltán kápolnánk harmónium mellett komponálta a Csendes misét. – 1942. ápr. 9–18. között ebben a számára oly kedves galyatetői miliőben, korábbi vázlatai felhasználásával fejezi be a Mester az orgonára írt Csendes misét. Európában háború volt, mégis az egész alkotás felett ott lebeg a béke nemes tisztasága, melyet a szerző akkor csak áhítani, zenéjében megálmodni tudott. A meghitt kápolnában látható Kodály portréja is, hisz a zeneköltő bőségesen adakozott a kis templom szépítésére.

Ebből az orgonamiséből íródott 1944. máj. 7-re a kodályi egyházi zene gyöngyszeme, a MISSA BREVIS, melyet a Bazilikában Pécsi Sebestyén adott elő. A galyatetői improvizációkból Kodály azt évek során szöveggel énekelhetővé alakította; a tisztán hangszeres misét vegyeskarra és orgonára dolgozta át. A RÖVID MISE alcímében ez olvasható: IN TEMPORE BELLI = a háború idején. Kodály mélyen vallásos, hitvalló katolikus volt. Élete egybeforrt zenéjével, amelyben nagy teret foglalnak el egyházi művei. Ő azonban nem választja ketté világi és egyházi alkotásait. Ezek teljes egységet alkotnak. A Psalmus Hungaricus (Magyar Zsoltár) egyaránt hazafias, népi és vallásos. A Budavári Te Deum latin szövegű mise Budának a töröktől való visszafoglalására állított emléket. Hazaszeretete, a nemzet feltétele a Zrínyi szózata (1954) c. művében csúcsoad ki, amelyben Zrínyi szavai folyton visszatérnek: Ne bántsd a magyart!

A Madárka c. gyűjteményéből írjuk ki: Serkenj fel, kegyes nép; Újesztendő, vígságszerző; Szőlőhegyen keresztül; Elment a madárka; Zöld erdőben; Magos kösziklának; A csitári hegyek alatt; Aki szép lányt akar venni; Gerencséri utca; mind-mind Kodály gyűjtése. Két híres, jól ismert műve pedig – a Hány János és a Székelyfő – azt bizonyítja, hogy népdalaink a színpadon is megállják helyüket.

A Galyatetői Nagyszálló megnyitása ma is Kodály tanítását juttatja eszünkbe: „...Magunkévá kell tennünk a nyugateurópai zenei hagyomány minden értékét. Minden igyekezettel rajta vagyok, hogy növendékeim a polifon stílust minél jobban megtanulják. Nekünk azonban nemcsak a európai, hanem egyben magyar zenészeket kell nevelnünk... Csak az európai és magyar hagyomány egybeolvasztása hozhat létre olyan eredményt, amely a magyarság számára is jelent valamit... A magyar zeneéletem, ha nem akarjuk, hogy egy kis, idegen műveltségű körre szorítkozzék át meg át kellene itatni a népzenevel. Mi a magunk lábán akarunk állni és az egész világ kultúrájából azt akarjuk felszívni, ami nekünk használ, ami minket táplál, erősít. Amiből megtanuljuk a magunk lényegét minél teljesebben kifejezni. Nem akarunk többé zenei gyarmat lenni. Nem akarunk idegen zenekultúrát majmolni. Megvan nekünk a magunk mondanivalója, a világ kezd már ránk figyelni. A magyar zenét nem mi találtuk ki. Megvan az már ezer éve. Mi csupán ápolni, őrizni akarjuk a régi kincset, és ha olykor megadatik nekünk, gyarapítani.” (Világ 1925. jún. 14.)

Kiadja a Módszertani Közlemények Baráti Társasága

A kiadásért felel: Dr. Siposné Dr. Kedves Éva

Kiadóhivatal: 6725 Szeged, Hattyas sor 10. Telefon: 62 454-000/6346

Szerkesztőség: 6725 Szeged, Hattyas sor 10.

Évente 5 alkalommal jelenik meg. Évi előfizetési díja: 500 Ft.

A címlapot tervezte: Fischer Ernő

Megjelent: 2500 példányban

CORRECT Kft. Szeged

Felélős vezető: Dúba Tamás ügyvezető

ISSN 1219-0608